

राजस्थान लोक सेवा आयोग, अजमेर

सहायक आचार्य – भाषाविज्ञान, संस्कृत शिक्षा विभाग के पदों हेतु प्रतियोगी परीक्षा का पाठ्यक्रम

प्रथमपत्रम्

इकाई— 1: वैदिकसाहित्यम् –

- अधोलिखितानां वैदिकसूक्तानां ऋषिदेवताछन्दः पुरस्सरं विषयवस्तूनां सामान्यज्ञानम् सूर्यसूक्तम् (1.115) रुद्रसूक्तम् (2.33) पर्जन्यसूक्तम् (5.83) वरुणसूक्तम् (1.25) उषस् (3.61) वाक्सूक्तम् (10.125)
- संवादसूक्तम् – विश्वामित्र–नदी, यम–यमी, पुरुरवा–उर्वशी ।
- अथर्ववेदस्य पृथिवीसूक्तम् (प्रथमतः विंशतिः मन्त्राः)
- ऋक्प्रातिशाख्यम्— समानाक्षरम्, सन्ध्यक्षरम्, अघोषः, सोष्मः, स्वरभक्तिः, यमः, रक्तः, संयोगः, प्रगृह्यः

इकाई— 2: निरुक्तम् –

- अधोलिखितानां निरुक्तसम्बद्धविषयाणां सामान्यज्ञानम्— निरुक्तपदार्थः, निरुक्ताध्ययनस्य प्रयोजनम्, निर्वचनसिद्धान्ताः शब्दानां नित्यानित्यत्वविचारः, शब्दोत्पत्तिसिद्धान्तः, चत्वारि पदजातानि, षड्भावविकाराः ।
- निम्ननिर्दिष्टानां पदानां निर्वचनम्— आचार्यः, वीरः, हृदः, गोः, समुद्रः, अश्वः, अश्विनौः, वृत्रम्, आदित्यः, उषस्, मेघः, वाक्, नरकम्, नदी, वैश्वानरः, निघण्टुः ।

इकाई— 3: भाषा विज्ञानम् –

- भाषाविज्ञानम्, भाषायाः परिभाषा, भाषायाः वर्गीकरणम् (आकृतिमूलकं पारिवारिकम्) ध्वनिस्वरूपम् तद्वर्गीकरणम् ।
- स्पर्शः, संघर्षी अर्धस्वरः स्वरः (संस्कृतध्वनीनां विशेषसन्दर्भे) मानवीयध्वनियन्त्रम् ध्वनिपरिवर्तनस्य कारणानि, ध्वनिपरिवर्तनस्य दिशः, अर्थपरिवर्तनस्य कारणानि, अर्थपरिवर्तनस्य दिशः, ध्वनिनियमाः (ग्रिम–ग्रासमान–वनरनियमः)
- भारोपीयपरिवारस्य सामान्यपरिचयः वैदिकसंस्कृतलौकिकसंस्कृतयोरन्तरम् (भेदः)

इकाई— 4: लिपिपरिचयः पाण्डुलिपिविज्ञानम् –

- ब्राह्मीखरोष्ठीलिप्युत्पत्तिसिद्धान्ताः, लेखनकलायाः प्राचीनत्वम् शिलालेखसम्बद्धाः सामग्रयः, पाण्डुलिपिप्रकाराः, पाण्डुलिपिसंरक्षणोपायाः, राजस्थानस्य प्रमुखाः अभिलेखागाराः

इकाई— 5: व्याकरणशास्त्रम् –

निम्नलिखितानामाचार्याणां परिचयः कृतयश्च ।

पाणिनिः, कात्यायनः, पतंजलिः, भर्तृहरिः, वामनः जयादित्यः, भट्टोजिदीक्षितः, नागेशभट्टः, जैनेन्द्रः, शाकटायनः, हेमचन्द्रसूरिः ।

इकाई— 6: ग्रन्थानां विशिष्टाध्ययनम् –

- याज्ञवल्क्यस्मृतिः – आचाराध्यायः
- श्रीमद्भगवद्गीता – प्रथमाध्यायो द्वितीयाध्यायश्च ।
- वाल्मीकिरामायणस्य सुन्दरकाण्डम्
- ध्वन्यालोकः प्रथमोद्योतः
- दशरूपकम् – प्रथमप्रकाशः

Note: - Pattern of Question Paper

1. Objective type paper
2. Maximum Marks: 75
3. Number of Questions: 150
4. Duration of Paper: Three Hours
5. All questions carry equal marks.
6. There will be Negative Marking.